

WYROK SĄDU (druga izba w powiększonym składzie)
z dnia 18 stycznia 2005 r. *

W sprawie T-93/02

Confédération nationale du Crédit mutuel, z siedzibą w Paryżu (Francja),
reprezentowana przez adwokatów A. Carneluttiego i J.P. Gunthera,

strona skarżąca,

popierana przez

Republikę Francuską, reprezentowaną przez G. de Berguesa oraz F. Milliona,
działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń
w Luksemburgu,

interwenient,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez G. Rozeta, działającego
w charakterze pełnomocnika, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

* Język postępowania: francuski.

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2003/216/WE z dnia 15 stycznia 2002 r. dotyczącej pomocy państwa wprowadzonej przez Republikę Francuską na rzecz Crédit mutuel (Dz.U. 2003, L 88, str. 39), w formie nadmiernej kompensacji wypłaconej tytułem kosztów przyjmowania wkładów oszczędnościowych i prowadzenia rachunku oszczędnościowego w ramach mechanizmu „Livret bleu”,

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI

WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (druga izba w składzie powiększonym),

w składzie: J. Pirrung, prezes, V. Tiili, A.W. H. Meij, M. Vilaras i N.J. Forwood, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 czerwca 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

- 1 Confédération nationale du Crédit mutuel wnosi do Sądu o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2003/216/WE z dnia 15 stycznia 2002 r. dotyczącej pomocy państwa udzielonej przez Republikę Francuską na rzecz Crédit mutuel (Dz.U. 2003, L 88, str. 39, zwanej dalej „zaskarżoną decyzją”).

Crédit mutuel

- 2

Crédit mutuel jest zdecentralizowaną grupą bankową składającą się z sieci lokalnych oddziałów Crédit mutuel mających status spółdzielni. Każdy lokalny oddział Crédit mutuel ma obowiązek przystąpienia do zrzeszenia regionalnego, a każde zrzeszenie regionalne — do krajowego zrzeszenia Crédit mutuel (Confédération nationale du Crédit mutuel), organu centralnego sieci w rozumieniu art. L511-30 francuskiego kodeksu monetarnego i finansowego. Instytucja ta, będąca stroną skarżącą w niniejszym postępowaniu, ma status stowarzyszenia o celu niezarobkowym.

- 3

Liczba lokalnych oddziałów Crédit mutuel, z których każdy może posiadać od jednego do kilku stanowisk obsługi klienta, spadła z 2031 w 1991 r. do 1820 w 2001 r. W chwili wydania zaskarżonej decyzji, oddziały te były własnością około 5,7 mln członków. W latach 1999–2001 Crédit mutuel był piątym bankiem francuskim pod względem lokat oraz trzecim pod względem sieci stanowisk obsługi klienta.

Livret bleu

- 4

Livret bleu jest reglamentowanym produktem oszczędnościowym, utworzonym na podstawie ustawy 75-1242 z dnia 27 grudnia 1975 r. zmieniającej ustawę finansową na rok 1975 (JORF z dnia 28 grudnia 1975 r., str. 13435), skierowanym do szerokiej rzeszy odbiorców, do którego wyłączne prawo dystrybucji władze publiczne przyznały Crédit mutuel.

- 5

Odsetki przyznawane przez Crédit mutuel od lokat na Livret bleu są regulowane przez państwo. Wysokość odsetek po potrąceniu podatku wypłacana oszczędzają-

cym jest identyczna z wysokością odsetek na Livret A, który jest głównym konkurencyjnym reglamentowanym produktem oszczędnościowym [dystrybuowanym przez kasy oszczędnościowe (Caisses d'épargne) oraz przez pocztę (La Poste)]. W chwili wydania zaskarżonej decyzji odsetki te wynosiły 3% w stosunku rocznym. Wysokość lokat na danej książeczce nie może przekroczyć progu identycznego z progiem ustalonym dla Livret A, który od 1991 r. dla klientów indywidualnych wynosił 100 000 franków francuskich (FRF) (15 245 EUR), a który od dnia 1 stycznia 2002 r. wynosi 15 300 EUR.

- 6 System opodatkowania odsetek od lokat na Livret bleu stanowi odstępstwo od zasad ogólnych stosowanych do opodatkowania oszczędności. Podczas gdy powszechne przepisy podatkowe zezwalają osobom fizycznym na wybór, zwłaszcza w zakresie odsetek od lokat, w przypadku gdy dłużnik ma siedzibę we Francji, zryczałtowanego podatku dochodowego zamiast podatku dochodowego, prawo takiego wyboru nie istnieje odnośnie odsetek na Livret bleu, które podlegają we wszystkich przypadkach podatkowi zryczałtowanemu. Ma to jednak zastosowanie tylko do trzeciej części tego oprocentowania.
- 7 Fundusze gromadzone poprzez Livret bleu, których wysokość zmieniała się w latach dziewięćdziesiątych od 80 do 100 mld FRF, od samego początku stanowiły przedmiot wielu różnych alokacji. Na początku, Crédit mutuel miał obowiązek alokowania 50% środków (część podwyższona do 65% w 1983 r.) na inwestycje w interesie ogólnym (zwane dalej „IIO”), przeznaczone, w szczególności, na finansowanie zbiorowości lokalnych, a także subskrypcję papierów wartościowych wyemitowanych przez państwo oraz podmioty publiczne, podczas gdy reszta środków pozostawała do swobodnej dyspozycji banku.
- 8 Od momentu wydania zarządzenia z dnia 27 września 1991 r. (JORF z dnia 26 listopada 1991 r., str. 15383) coraz większa część rezerw wkładów oszczędnościowych była przeznaczana na finansowanie mieszkań socjalnych, w szczególności poprzez centralizację środków w ramach Caisse des dépôts et consignations (zwaną dalej „CDC”), która przeznacza fundusze jej alokowane na finansowanie mieszkań socjalnych, zgadzając się na pożyczki dla instytucji zarządzających mieszkaniem socjalnymi, na wzór przeznaczania rezerw Livret A dystrybuowanej przez Caisses

d'épargne i pocztę. Od momentu wydania zarządzenia z dnia 27 września 1991 r. wszystkie nowe wkłady na Livret bleu są przeznaczane na finansowanie mieszkań socjalnych, a rezerwy wkładów oszczędnościowych istniejące w dniu 31 grudnia 1990 r. musiały zostać stopniowo scentralizowane w ramach CDC poprzez roczne raty w wysokości 10% aż do 2000 r. Obecnie całość rezerw wkładów oszczędnościowych jest scentralizowana w CDC.

- 9 Od 1991 r. CDC przekazuje Crédit mutuel, wyłącznie tytułem scentralizowanych rezerw wkładów oszczędnościowych, odsetki odpowiadające stopie procentowej brutto ustalonej przez władze publiczne, wypłacane oszczędzającym, jak również prowizję za pośrednictwo w wysokości 1,3% rezerw wkładów oszczędnościowych (zwaną dalej „prowizją za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych”).

- 10 W okresie badanym w zaskarżonej decyzji można zatem wyróżnić trzy rodzaje inwestowania rezerw wkładów oszczędnościowych w ramach Livret bleu:
  - rezerwy wkładów oszczędnościowych scentralizowane w ramach CDC od 1991 r. (przeznaczone na finansowanie mieszkań socjalnych i stanowiące przedmiot zapłaty prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych);

  - inne IIO niż wyżej wspomniane rezerwy wkładów oszczędnościowych (stanowiące przede wszystkim długookresowe pożyczki dla zbiorowości lokalnych, zwane dalej „innymi IIO”);

  - wolne środki.

Dwie ostatnie kategorie inwestycji miały jednakże stopniowo zanikać podczas tego okresu.

- 11 Livret bleu odgrywał ważną rolę w działalności Crédit mutuel. Jego względne znaczenie, pod względem ilościowym, zmniejszało się jednakże w latach poprzedzających 2002 r. Udział Livret bleu w lokatach Crédit mutuel, który w 1975 r. stanowił 70%, a w 1985 r. blisko 60%, od 1997 r. spadł do poziomu poniżej 25%.

Postępowanie administracyjne

- 12 W dniu 25 stycznia 1991 r. do Komisji wpłynęła skarga dotycząca pomocy przyznanej przez Republikę Francuską na rzecz Crédit mutuel ze względu na Livret bleu. Pismem z dnia 6 lutego 1998 r. Komisja poinformowała władze francuskie o swojej decyzji w sprawie wszczęcia postępowania wyjaśniającego na podstawie art. 88 ust. 2 WE (Dz.U. C 146, str. 6).
- 13 W dniu 18 czerwca 1998 r. Crédit mutuel wystosował pismo do Komisji, przedstawiając argumenty za odrzuceniem uznania środków objętych postępowaniem za pomoc państwa, jak również akta zawierające księgowość analityczną dotyczącą Livret bleu. Zainteresowane podmioty, w tym składający skargę do Komisji, również przedstawili Komisji swoje uwagi.
- 14 W świetle akt przedstawionych przez Crédit mutuel Komisja zdecydowała o przeprowadzeniu audytu księgowości analitycznej Livret bleu. W tym celu zatrudniła konsultanta, którego sprawozdanie końcowe zostało przedłożone do analizy władzom francuskim i Crédit mutuel w dniu 10 stycznia 2000 r. W maju 2000 r. skarżący zlecił innemu konsultantowi przeprowadzenie kontroli metodologii księgowości analitycznej Crédit mutuel oraz sporządzenie rachunku zysków i strat Livret bleu. Zadanie to zostało zakończone we wrześniu 2000 r. wraz z przedłożeniem szczegółowego sprawozdania. W kwietniu 2001 r. Komisja przedłużyła umowę ze swoim konsultantem, aby mógł on wskazać rozbieżności pomiędzy tymi dwoma sprawozdaniami księgowymi oraz określić, jakie zmiany

liczbowe lub metodologiczne mogłyby być, w odpowiednim przypadku, w sposób uzasadniony przyjęte i włączone do jego poprzedniego sprawozdania. Końcowe sprawozdanie konsultanta zostało przekazane władzom francuskim w dniu 23 lipca 2001 r. Crédit mutuel i jego konsultant ogłosili, że nie zgadzają się z wnioskami końcowymi konsultanta Komisji.

Zaskarżona decyzja

- 15 W dniu 15 stycznia 2002 r. Komisja wydała zaskarżoną decyzję.
- 16 Po analizie faktów oraz zastrzeżeń uzyskanych w trakcie postępowania administracyjnego, Komisja w pkt V zaskarżonej decyzji dokonała oceny środków kompensacyjnych przyznanych Crédit mutuel. Punkt ten składa się z pięciu podrozdziałów.
- 17 Punkt V.1 zaskarżonej decyzji dotyczy „zakłócenia konkurencji i jego skutków dla wymiany handlowej między państwami członkowskimi” i, w motywie 92, prowadzi do następującego wniosku:

„Biorąc pod uwagę charakter potencjalnej pomocy przyznanej Crédit mutuel jako pomocy operacyjnej, jak również sytuację gospodarczą w sektorze bankowym w Europie oraz szczególne przeszkody w zakresie zdolności płatniczej w sektorze bankowym, pomoc ta wywierała wpływ na wymianę handlową od wejścia w życie Livret bleu i coraz bardziej zakłócała konkurencję w sektorze finansowym. W rezultacie należy uznać, że potencjalna pomoc była nową pomocą od jej wprowadzenia w 1975 r.”

- 18 Po analizie w pkt V.2 zaskarżonej decyzji „kwalifikacji zasobów państwowych” Komisja stwierdziła w motywie 100, który sam w sobie stanowi pkt V.3, zatytułowany „Przewaga konkurencyjna”:

„Jeżeli kompensacja uzyskana przez Crédit mutuel z tytułu wykonania misji publicznej w formie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, wypłacanej przez CDC, przekracza koszty netto misji publicznej (biorąc pod uwagę całość korzyści i kosztów związanych z wykonaniem tego zadania), Crédit mutuel korzysta z przewagi konkurencyjnej nad innymi bankami w związku z tym, że otrzymuje dodatkowe środki, które nie są przyznawane innym bankom”.

- 19 Na początku motywu 101 zaskarżonej decyzji, w punkcie V.4 dotyczącym „oceny wielkości pomocy państwa”, Komisja zdefiniowała swoje podejście do określenia wielkości pomocy w następujący sposób:

„Z uwagi na to, że władze francuskie powołały się na istnienie zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, związanego z mechanizmem Livret bleu, Komisja powinna skupić się na uzyskaniu bilansu płatniczego związanego z wykonaniem tego zadania, aby określić uzasadniony poziom kompensacji wypłaconej przez państwo”.

- 20 W następstwie różnych ekspertyz księgowych Komisja doszła do następujących wniosków dotyczących rezultatów rachunku zysków i strat Livret bleu:

— Zarządzanie rezerwami scentralizowanymi w ramach CDC przyniosło straty w ciągu lat dziewięćdziesiątych, lecz osiągnęło zyski w 1998 r.;

- Zarządzanie innymi UIO wypracowało oszacowane zyski w latach dziewięćdziesiątych w wysokości rocznej od 59 mln FRF do 957 mln FRF;
- zarządzanie wolnymi środkami przyniosło straty.

21 Wyniki te zostały podsumowane w motywie 179 zaskarżonej decyzji w następującej tabeli (w mln FRF):

Rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Ogółem
Zcentralizowane rezerwy wkładów oszczędnościowych	[...] ¹	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	- 399
[inne] IIO	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	2 592
Wolne środki	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	-1 119
Marża całkowita przed opodatkowaniem	1 096	505	301	- 471	- 135	- 87	- 156	20	1 074

22 Odnośnie do sporządzenia ogólnego bilansu finansowego związanego z wykonaniem zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym związanego z mechanizmem Livret bleu Komisja stwierdza:

„[109] Przychody z [innych] IIO muszą być w każdym razie uwzględnione, ponieważ stanowią one integralną część zobowiązań nałożonych przez

1 — Dane objęte poufnością.

państwo w ramach systemu Livret bleu. Ponadto należy zauważyć, że wyłączenie pewnych inwestycji przynoszących zyski prowadziłoby do absurdu: państwo musiałoby kompensować straty w zakresie pewnych inwestycji nawet wówczas, gdy wystarczające zyski byłyby osiągnięte dzięki innym inwestycjom w ramach systemu Livret bleu i nie były brane pod uwagę.

[110] Sytuacja nie jest tak oczywista w odniesieniu do wolnych środków, które zanotowały stratę w wysokości około 1 mld FRF podczas badanego okresu. Straty te obciążają budżet państwa, gdyż — w przypadku braku tych inwestycji — byłyby on zrównoważony, stąd wymagana byłaby obniżona prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Komisja uznała jednakże, że koszty netto wolnych środków powinny być włączone”.

23 Tytułem końcowej oceny Komisja wskazała w motywie 180 zaskarżonej decyzji:

„O ile suma rachunkowych korzyści gospodarczych wytworzonych przez Livret bleu (prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, zyski z zarządzania innymi IIO, zyski z zarządzania własnym kontem funduszy, czyli wolnymi środkami) przekracza koszty poniesione przez Crédit mutuel w zakresie zarządzania procesem przyjmowania wkładów i rezerwami, wówczas ma miejsce przeniesienie zasobów publicznych stanowiący pomoc państwa”.

24 Komisja ocenia zatem wysokość pomocy uzyskanej w okresie 1991–1998 na sumę odpowiadającą wynikom zawartym w tabeli przedstawionej powyżej w pkt 21, czyli 1074 mln FRF.

25 Po analizie w pkt V.5 zgodności z traktatem pomocy przekazanej Crédit mutuel, Komisja przedstawia wnioski w pkt VI zaskarżonej decyzji:

„[202] Przyznanie Crédit mutuel prawa do dystrybucji Livret bleu zawiera pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 [WE]. Pomoc ta nie może być przedmiotem żadnego z odstępstw przewidzianych w art. 87 ust. 2 i 3 [WE].

[203] Odstępstwo przewidziane w art. 86 ust. 2 [WE] może być zastosowane tylko częściowo, gdyż — jak wykazał audyt przeprowadzony na zlecenie Komisji — odszkodowania przyznane w tym okresie nie są ściśle ograniczone do nadwyżki kosztów dotyczących zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, które mogą podlegać uwzględnieniu. W związku z tym, że dotyczyło to jedyne odstępstwa umożliwiającego zwolnienie spornych środków z obowiązków przewidzianych w ramach reguł konkurencji, a w szczególności z zakazu przewidzianego w art. 87 ust. 1 [WE], część wspomnianych zasobów państwowych, przyznanych Crédit mutuel, która przekracza przewyższa sumę konieczną dla pokrycia kosztów netto zarządzania i przyjmowania wkładów oszczędnościowych Livret bleu, biorąc pod uwagę zwykły margines rentowności, stanowi nadmierną kompensację kosztów wykonania misji publicznej, a zatem stanowi też pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem”.

26 Artykuł 1 zaskarżonej decyzji stanowi:

„1. Środki podjęte przez Francję na korzyść Crédit mutuel tytułem przyjmowania wkładów oszczędnościowych i prowadzenia rachunków oszczędnościowych w ramach mechanizmu »Livret bleu« obejmują pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem.

2. Pomoc ta nie może być przedmiotem żadnego odstępstwa przewidzianego w ramach art. 87 ust. 2 i 3 [WE]. Może ona częściowo być przedmiotem odstępstwa przewidzianego w art. 86 ust. 2 [WE], o ile jest ona niezbędna do wykonania zadania

leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, powierzonego Crédit mutuel przez państwo. Pomoc przekraczająca koszty przyjmowania wkładów oszczędnościowych i zarządzania Livret bleu nie może być uznana za zgodną z interesem Wspólnoty”.

27 Zgodnie z art. 2 ust. 1 zaskarżonej decyzji: „Francja podejmie kroki wobec Crédit mutuel w celu odzyskania pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, która została przyznana tej grupie bankowej od dnia 1 stycznia 1991 r.” Ustęp ten zawiera również wskazówki mające na celu określenie wysokości pomocy, którą Francja jest zobowiązana odzyskać.

28 Artykuł 2 ust. 2–5 stanowi:

„2. Francja dokona modyfikacji stopy procentowej rezerw wkładów oszczędnościowych Livret bleu przekazanych Crédit mutuel przez CDC w celu uniknięcia w przyszłości jakiegokolwiek pomocy przekraczającej koszty zarządzania i przyjmowania wkładów oszczędnościowych, które mogą być brane pod uwagę.

3. Władze francuskie nakazą Crédit mutuel wprowadzenie i publikowanie odrębnej księgowości dla Livret bleu.

4. Władze francuskie skierują do Komisji roczne sprawozdanie bankowe oraz trzyletnie sprawozdanie księgowe z Livret bleu.

5. Komisja przeprowadzi wszelkie kontrole uznane za konieczne w celu zbadania, czy pomoc dla Crédit mutuel jest ściśle proporcjonalna do zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, którego wykonanie powierzono tej grupie. Komisja zleci konsultantom, jeśli uzna to za konieczne, przeprowadzenie audytu księgowości analitycznej Livret bleu”.

Przebieg postępowania i żądania stron

29 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 28 marca 2002 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

30 Postanowieniem z dnia 11 września 2002 r. Republika Francuska została dopuszczona do sprawy w charakterze interwenienta w celu poparcia wniosków skarżącej.

31 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba w składzie powiększonym) zdecydował o otwarciu procedury ustnej oraz w ramach środków organizacji postępowania, o których mowa w art. 64 regulaminu Sądu Pierwszej Instancji, wezwał strony do udzielenia odpowiedzi na piśmie na niektóre pytania i przedstawienia pewnych dokumentów. Strony spełniły te żądania w wyznaczonym terminie.

32 Na rozprawie w dniu 8 czerwca 2004 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania ustne Sądu. Strony zostały wezwane do udzielenia odpowiedzi na piśmie na dwa pytania dodatkowe, co też uczyniły w wyznaczonym terminie. Procedura ustna zakończyła się w dniu 14 lipca 2004 r.

33 Skarżąca wnosi do Sądu Pierwszej Instancji o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— ewentualnie, stwierdzenie nieważności art. 2 tej decyzji w zakresie, w jakim nakazuje on odzyskanie wskazanej pomocy;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

34 Republika Francuska, interwenient, wnosi do Sądu Pierwszej Instancji o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

35 Komisja wnosi do Sądu Pierwszej Instancji o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

Uwagi wstępne

36 Na poparcie skargi o stwierdzenie nieważności skarżąca podnosi siedem zarzutów. W zarzucie pierwszym, opartym o naruszeniu art. 87 ust. 1 WE, skarżąca podnosi, że środki, o których mowa w zaskarżonej decyzji, nie mogą być uznane za pomoc. Zarzuty od drugiego do czwartego, podniesione pomocniczo, mają na celu

wykazanie, że przy założeniu wystąpienia pomocy nie mogłaby zostać ona uznana za pomoc istniejącą. W zarzucie piątym, podniesionym również pomocniczo, skarżąca uznaje, że Komisja naruszyła art. 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE (Dz.U. L 83, str. 1), gdyż nakazała zwrot rzekomej pomocy. W zarzucie szóstym skarżąca stwierdza, że Komisja naruszyła uregulowania proceduralne i zasadę dobrej administracji. Zarzut siódmy jest oparty na naruszeniu art. 253 WE.

- 37 Z ogółu zarzutów uczestników niniejszego postępowania wynika, że zasadnicza kwestia wynikająca z niniejszego sporu sprowadza się do stwierdzenia w zaskarżonej decyzji istnienia pomocy, czyli środka państwowego przyznającego korzyść na rzecz Crédit mutuel. Należy zatem zbadać, czy zaskarżona decyzja wskazuje z wystarczającą jasnością środki i korzyści uznane w tym przypadku za pomoc niezgodną z traktatem.

W przedmiocie uzasadnienia zaskarżonej decyzji dotyczącego wskazania pomocy

Argumenty stron

- 38 Po pierwsze, skarżąca kwestionuje ustalenie istnienia pomocy w ramach trzeciej i piątej części zarzutu siódmego, opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia. Po drugie, skarżąca przedkłada, zwłaszcza w ramach zarzutów pierwszego i czwartego, argumenty mające na celu wykazanie, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest niewystarczające i sprzeczne w odniesieniu do różnych aspektów definicji pomocy. Podobnie Komisja przedstawia argumenty dotyczące ustalenia istnienia pomocy w ramach jej argumentów dotyczących zarzutów pierwszego, czwartego i siódmego.

39 Argumenty stron dotyczą, w szczególności, trzech aspektów definicji spornej pomocy, czyli:

— wskazania środków, które mogłyby przyznawać korzyść dla Crédit mutuel;

— wskazania zasobów państwowych, przy użyciu których sporna korzyść została udzielona;

— uznania systemu Livret bleu za nową pomoc od 1975 r.

— W przedmiocie wskazania środka, za pomocą którego przyznano korzyść dla Crédit mutuel

40 W ramach pierwszej części zarzutu pierwszego skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja jest niejasna i sprzeczna w zakresie, w jakim dotyczy ustalenia istnienia środków przyznających według Komisji korzyść dla Crédit mutuel.

41 Skarżąca podnosi przede wszystkim, że w zaskarżonej decyzji Komisja nie ustaliła istnienia żadnej korzyści, która mogłaby być uznana za pomoc państwa, a następnie łatwo przedstawiona w wymiarze liczbowym.

- 42 Podkreśla ona, że jedynym elementem wskazanym przez Komisję jako mogący „prowadzić do pomocy” (ale niestanowiącym pomocy sam w sobie) jest prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Jednakże skarżąca jest zdania, że Komisja w sposób domniemany uznała, że korzyść wypływa również z innych produktów Livret bleu, gdyż przyjęła „metodę globalną”, zgodnie z którą wszelkie przychody uzyskiwane przez Crédit mutuel z Livret bleu oraz wszelkie koszty związane z dystrybucją tego produktu były brane pod uwagę przy ocenie, czy wynagrodzenie, jakie Crédit mutuel uzyskuje za swoje zadanie dystrybucji Livret bleu, jest właściwe. Skarżąca uznaje, że zaskarżona decyzja jest niejasna w tym zakresie.
- 43 Skarżąca nie zgadza się z argumentacją Komisji, po pierwsze, w zakresie oceny częściowego zwolnienia podatkowego oraz wyłączności na dystrybucję Livret bleu, po drugie, w zakresie wzięcia pod uwagę inwestycji środków z Livret bleu i, po trzecie, w zakresie oceny prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych.
- 44 Po pierwsze, odnośnie do zwolnienia podatkowego i wyłączności, skarżąca podnosi, że Komisja, porzuciwszy wszelkie roszczenia dotyczące ewentualnego „efektu przyciągania klientów” [loss-leader effect] Livret bleu, utrzymuje, chociaż nie wprost, że Livret bleu — poprzez zwolnienie podatkowe oraz fakt dystrybuowania tylko przez jedną instytucję kredytową — mogłaby przyznawać szczególne korzyści Crédit mutuel. W swojej replice skarżąca podnosi, że w zaskarżonej decyzji w żaden sposób nie wykazano, iż przyznana wyłączność stanowiłaby korzyść. Zdaniem skarżącej jest to oczywiste uchybienie dotyczące uzasadnienia, które w razie konieczności powinno być podniesione z urzędu.
- 45 Po drugie, w odniesieniu do inwestycji środków z Livret bleu skarżąca uznaje, że zaskarżona decyzja jest dotknięta oczywistym brakiem uzasadnienia odnośnie do tego, czy dochody z innych IIO mogą być uznane za korzyści. Zdaniem skarżącej, sam fakt, że te działania stanowiły jedną z inwestycji kwot zdeponowanych w ramach systemu Livret bleu, nie pozwala w żadnym wypadku na wyciągnięcie wniosku, że Crédit mutuel otrzymał korzystniejsze warunki niż te wynikające ze zwykłych działań rynkowych.

- 46 Po trzecie, skarżąca jest zdania, że nie jest także możliwe uznanie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych za korzyść gospodarczą przyznaną na warunkach pozarynkowych. Skarżąca uważa, że Komisja niewłaściwie oceniła charakter tej prowizji, a ponadto uznaje, że z tekstu zaskarżonej decyzji nie wynika jasno, czy prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych stanowi w całości czy tylko w części pomoc stwierdzoną przez Komisję, a jeśli w części, to jaka część mogłaby być w ten sposób zakwalifikowana.
- 47 W swojej replice skarżąca dodaje, że zastosowanie „metody globalnej” w zaskarżonej decyzji zawiera oczywistą sprzeczność i prowadzi do niespójnego rezultatu. Skarżąca wskazuje, że w wielu miejscach zaskarżonej decyzji jedynie prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jest wskazana jako potencjalna pomoc, podczas gdy inne inwestycje (inne IIO oraz wolne środki) są brane pod uwagę tylko w celu obliczenia kosztów netto systemu. Skarżąca nie wyklucza, że prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych mogłaby być uznana za pomoc, jeśli okaże się wyższa niż koszty zarządzania Livret bleu i jeśli wszystkie inne przesłanki stosowania art. 87 WE zostaną spełnione, gdyż wynagradzana działalność byłaby wówczas dochodowa i nie istniałaby potrzeba jej wynagradzania. Według skarżącej Komisja uznała jednakże, że wysokość pomocy odpowiadała nie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, ale saldu (pozytywnemu) działalności Crédit mutuel związanej z Livret bleu. Stąd Komisja włączyła do tej wysokości pomocy całość korzyści osiągniętych przez Crédit mutuel, a w szczególności te pochodzące z innych IIO. Skarżąca przyznaje, że ta sprzeczność nie pozwala zrozumieć, co stanowi pomoc stwierdzoną przez Komisję, i samo w sobie usprawiedliwia stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji.
- 48 Na koniec skarżąca uznaje za błędne wyniki uzyskane przez Komisję z punktu widzenia kwot, które muszą być zwrócone państwu przez Crédit mutuel. Podkreśla ona, że — po zbadaniu bilansu Livret bleu za lata 1991–1998 — z zaskarżonej decyzji wynika, iż tylko trzy pierwsze lata przyniosły nadwyżkę, która wynosiła 1096 mln FRF w 1991 r., 505 mln FRF w 1992 r. oraz 301 mln FRF w 1993 r. Według skarżącej nadwyżki te zostały w całości wytworzone przez inne produkty niż prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, która w tych samych latach przyniosła odpowiednio wpływy w wysokości 8, 62 i 113 mln FRF. Z drugiej strony w latach 1994–1997 został zarejestrowany deficyt, podczas gdy prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych w produktach Livret bleu nie przestała wzrastać. Skarżąca podnosi, że prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędności-

wych nie mogła mieć udziału w nadwyżkach z trzech pierwszych lat i że także nie stanęła na przeszkodzie powstania deficytu w trakcie czterech następnych lat. Według skarżącej, chociaż pozytywne rezultaty trzech pierwszych lat mogły w tych okolicznościach stać na przeszkodzie wypłacaniu prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych w tych latach, to na podstawie długookresowej globalizacji nie można wyciągnąć usprawiedliwionego wniosku o zwrocie przekraczającym w sposób znaczący sumy pochodzące z prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych i zarządzania latami, w których wypracowywany był zysk netto.

49 Komisja jest zdania, że treść zaskarżonej decyzji nie jest niejasna. Na poparcie tej tezy powołuje się na motyw 203 zaskarżonej decyzji (zob. pkt 25 powyżej) oraz art. 1 ust. 1 jej sentencji (zob. pkt 26 powyżej).

50 W odpowiedzi na pytania Sądu Komisja stwierdza, że przyznanie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jest zgodnie z zaskarżoną decyzją jedynym środkiem pomocy państwa dla Crédit mutuel. Według Komisji jasno wynika to z motywów 14, 28, 30, 66, 98, 167 i 168, a w szczególności z art. 2 ust. 2 sentencji zaskarżonej decyzji.

51 Z drugiej strony Komisja przyznaje, że zaskarżona decyzja nie uznała za korzyści ani zwolnienia podatkowego, ani prawa do wyłącznej dystrybucji Livret bleu. Zdaniem Komisji, z zaskarżonej decyzji jasno wynika, że zwolnienie podatkowe, które wiąże się z uruchomieniem zasobów państwowych, przynosi bezpośrednią korzyść indywidualnym klientom, a nie bankowi.

52 Odnośnie do inwestycji środków z Livret bleu Komisja przyznaje, że błędne jest utrzymywanie, iż zaskarżona decyzja rozważała zwykłe dochody („zyski”) zarządzania Livret bleu jako stanowiące pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem. Komisja jest zdania, że zarzut ten wynika z pomylenia pojęcia przewagi

konkurencyjnej wynikającej z nadmiernej kompensacji przez zasoby państwowe kosztów netto zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym z pojęciem korzyści gospodarczych uwzględnianych (uwzględniając także opłaty i poniesione koszty) w celu ustalenia kosztów netto wykonania tego zadania. Komisja jest zdania, że motyw 100 zaskarżonej decyzji (cytowany w pkt 18 powyżej) przedstawia bez dwuznaczności zagadnienie przewagi konkurencyjnej. Podczas rozprawy Komisja wyjaśniła w odpowiedzi na pytanie Sądu, że pewne części zaskarżonej decyzji odnoszące się do pojęcia korzyści w kontekście kosztów środków Livret bleu znajdują się w rozdziale poświęconym sporządzeniu bilansu działania i dotyczą zatem wyłącznie drugiego wspomnianego pojęcia.

- 53 Odnośnie do argumentów przedstawionych w replice Komisja uznaje, że skarżąca podnosi roszczenie dalece odmienne od roszczenia pierwotnego w skardze. Komisja ocenia, że skarżąca błędnie ocenia definicję pomocy, jaka wynika z art. 1 zaskarżonej decyzji, i nie bierze pod uwagę tego, że księgowość analityczna pozwoliła na sporządzenie bilansu nie tylko opłat związanych z wykonaniem zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, powierzonego Crédit mutuel, ale również bilansu całości środków (produktów wykorzystania handlowego i zasobów państwowe) uzyskanych w związku z wykonaniem tego zadania. Komisja przypomina, że saldo tego bilansu stanowi „część zasobów państwowych przyznanych Crédit mutuel, które przekraczają koszty netto prowadzenia i przyjmowania wkładów oszczędnościowych Livret bleu, biorąc pod uwagę zwykłą marżę i rentowność”.

- 54 Na koniec Komisja utrzymuje, że suma 1074 mln FRE, o której mowa w motywie 178 oraz w art. 2 ust. 1 zaskarżonej decyzji, stanowi istotnie, w okresie 1991–1998, sumę środków publicznych otrzymanych w trakcie tego okresu, która przewyższa koszty przyjmowania wkładów oszczędnościowych i prowadzenia Livret bleu.

— W przedmiocie określenia zasobów państwowych

55 Skarżąca jest zdania, że Komisja nie uzasadniła wystarczająco uznania za zasoby państwowe pewnych elementów obecnych w systemie Livret bleu.

56 Po pierwsze, odnośnie do częściowego zwolnienia podatkowego, nie zostało przedstawione żadne uzasadnienie tego, że system Livret bleu doprowadził do opodatkowania osób zasadniczo niepodlegających opodatkowaniu. Skarżąca przypomina, że zaskarżona decyzja stwierdzała, że tylko klienci banku korzystali z tego zwolnienia.

57 Po drugie, uzasadnienie zaskarżonej decyzji nie wyjaśnia, czy produkty innych IIO zostały uznane za zasoby państwowe. Zaskarżona decyzja ogranicza się do stwierdzenia, że stanowią one część systemu Livret bleu, nie precyzując go. Zdaniem skarżącej, jeśli ta uwaga oznacza, że dotyczy to zasobów państwowych, jest ona niejasna i stąd niewłaściwa. W replice skarżąca uznaje, że Komisja paradoksalnie zaprzecza, iż produkty innych IIO mogłyby być uznane za zasoby państwowe, nawet gdy w zaskarżonej decyzji produkty te zostały włączone do sum, które muszą być zwrócone państwu przez Crédit mutuel. Zdaniem skarżącej, nie do przyjęcia jest żądanie zwrotu sum, które nie zostały uznane za stanowiące pomoc państwa i stąd zrównane z zasobami państwowymi.

58 Po trzecie, skarżąca i interwenient są zdania, że Komisja nie uzasadniła wystarczająco swojego stwierdzenia, zgodnie z którym prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych należy do zasobów państwowych.

59 Komisja podkreśla, że postanowienia art. 253 WE nakładają na nią obowiązek uzasadniania tylko stanowisk przyjętych w akcie prawnym. Jest ona zdania, że wnioski zawarte w motywie 203 zaskarżonej decyzji przedstawiają, bez najmniejszej

dwuznaczności, że w zakresie, w jakim interwencja finansowa państwa dokonuje nadmiernej kompensacji kosztów netto związanych z wykonaniem zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, powierzonego Crédit mutuel, taka nadmierna kompensacja stanowi pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem.

60 Komisja potwierdza, że zwolnienie podatkowe nie zostało uznane w zaskarżonej decyzji za zasoby państwowe lub pomoc na rzecz Crédit mutuel.

61 Komisja kwestionuje również tezę, według której zaskarżona decyzja uznaje produkty innych IIO za zasoby państwowe. Komisja przypomina, że argumentacja skarżącej i interwenienta w tym przedmiocie wynika z pomylenia, z jednej strony, przewagi konkurencyjnej wynikającej z nadmiernej kompensacji przez państwo kosztów zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym, które zostało powierzone Crédit mutuel oraz, z drugiej strony, korzyści gospodarczych uwzględnionych w celu ustalenia kosztów netto związanych z tym zadaniem.

62 W duplice Komisja podkreśla, że zaskarżona decyzja uznaje za zasoby państwowe jedynie prowizję za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, wypłacaną od 1991 r. Podczas rozprawy Komisja dodała w odpowiedzi na pytanie Sądu, że wynika to w sposób oczywisty z motywu 14 oraz z art. 2 ust. 2 zaskarżonej decyzji. Komisja jest zdania, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest wystarczające w odniesieniu do uznania tej prowizji za zasoby państwowe.

— W przedmiocie uznania Livret bleu za nową pomoc w chwili wprowadzenia jej w życie w 1975 r.

63 Skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja stwierdza, w motywie 92, że mechanizm Livret bleu powinien być uznany za nową pomoc od 1975 r., nie przedstawiając żadnego uzasadnienia w tym zakresie. Dalsze wywody w tym kontekście, dotyczące

oceny wpływu na wymianę handlową i konkurencję, nie wskazywały przyczyn, dla których ten mechanizm miał mieć charakter pomocy w 1975 r. Taka kwalifikacja byłaby ponadto sprzeczna z twierdzeniami zawartymi w decyzji, której wnioski wskazywały na niemożność cofnięcia się przed 1991 r. dla określenia ewentualnego istnienia pomocy. Podczas rozprawy skarżąca podniosła, że istnieje oczywista sprzeczność pomiędzy twierdzeniem, według którego pomoc datuje się na 1975 r., a twierdzeniem, według którego finansowanie Livret bleu jest systemem pomocy lub nową pomocą od 1991 r. Zdaniem skarżącej, Komisja pomyliła dwa zarzucane przypadki pomocy: pomoc z 1975 r. oraz tę z 1991 r., a pomyłka ta znajduje odbicie również w metodzie użytej dla obliczenia wspomnianej pomocy. Skarżąca jest zdania, że ta pomyłka powoduje, iż zaskarżona decyzja jest trudna do zrozumienia.

64 W tym kontekście skarżąca podnosi, że Komisja nie mogła dojść do wniosku w postaci uznania systemu Livret bleu za nową pomoc bez wcześniejszego wykazania istnienia pomocy. Zaskarżona decyzja nie wykazała jednak istnienia pomocy w momencie tworzenia Livret bleu.

65 Komisja jest zdania, że zaskarżona decyzja jest wystarczająco uzasadniona odnośnie do uznania Livret bleu za pomoc od 1975 r. Komisja przypomina, że krytyczna analiza została rozwinięta w pkt V.1 zaskarżonej decyzji, zatytułowanym „Zakłócenie konkurencji i jego skutki dla wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi”. W odpowiedzi na pytanie Sądu Komisja doprecyzowała podczas rozprawy, że przystąpiła do analizy zawartej w tej części decyzji przed wypowiedzeniem się w kwestii innych charakterystycznych elementów, wchodzących w skład pojęcia pomocy państwa, a zwłaszcza przed zajęciem stanowiska w kwestii zasobów państwowych. Analiza skutków Livret bleu dla wymiany handlowej i konkurencji od 1975 r. tłumaczy się według Komisji faktem, że była ona zobowiązana wypowiedzieć się w przedmiocie argumentów przywołanych przez składających skargę do Komisji, zwłaszcza w przedmiocie elementu pomocy wynikającego z „efektu przyciągania klientów” Livret bleu, ponieważ efekt ten — zakładając, że zawiera element pomocy — istniał od momentu wprowadzenia Livret bleu w 1975 r. Ponadto Komisja powołuje się na wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawie Alzetta i in. przeciwko Komisji (T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do T-607/97, od T-1/98, T-3/98 do T-6/98 i T-23/98, Rec. str. II-2319, pkt 142–148),

zgodnie z którym jest zobowiązana zbadać, czy w momencie wprowadzenia pomocy dany rynek był otwarty na konkurencję. Komisja podnosi, że motyw 92 zaskarżonej decyzji, który obejmuje wnioski tego rozdziału, stanowi o „potencjalnej pomocy”, co wskazuje na to, że środek nie został jeszcze definitywnie zakwalifikowany na tym etapie. Zdaniem Komisji, fakt, że przymiotnik „potencjalna” zniknął następnie w tekście zaskarżonej decyzji, wyjaśnia się próbami zwięzłej redakcji oraz względami rutyny działania.

- 66 Komisja utrzymuje, że zaskarżona decyzja wskazuje, że istotny fakt w niniejszych aktach wynika z użycia przez Crédit mutuel funduszy zebranych za pomocą Livret bleu, które miał do dyspozycji. Według Komisji na tej podstawie można stwierdzić, że doszło do zakłócenia konkurencji.

Ocena Sądu Pierwszej Instancji

- 67 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg formalny, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia, która odnosi się do materialnej legalności spornego aktu (wyroki Trybunału: z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. str. I-1719, pkt 67 oraz z dnia 22 marca 2001 r. w sprawie C-17/99 Francja przeciwko Komisji, Rec. str. I-2481, pkt 35).
- 68 Uzasadnienie, jakiego wymaga art. 253 WE, powinno być dostosowane do charakteru aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, tak aby pozwolić zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy ocenić w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru powołanych zarzutów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać

okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (wyroki Trybunału: z dnia 13 marca 1985 r. w sprawach połączonych 296/82 oraz 318/82 Niderlandy i Leeuwarder Papierwarenfabriek przeciwko Komisji, Rec. str. 809, pkt 19; z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie C-350/88 Delacre i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-395, pkt 15 i 16, z dnia 29 lutego 1996 r. w sprawie C-56/93 Belgia przeciwko Komisji, Rec. str. I-723, pkt 86; w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 67 powyżej, pkt 63 oraz w sprawie Francja przeciwko Komisji, pkt 67 powyżej, pkt 35 i 36).

- 69 W odniesieniu do kwestii, czy zaskarżona decyzja jest wystarczająco uzasadniona co do wskazania pomocy, której niezgodność z traktatem została stwierdzona, należy zatem zbadać, czy ta decyzja pozwala zainteresowanym na poznanie środka lub środków państwowych uznanych przez Komisję za stanowiące pomoc, a Sądowi na kontrolę oceny tych środków. W ramach badania uzasadnienia nie ma natomiast znaczenia, czy uznanie tych środków za pomoc jest usprawiedliwione.

— Sentencja i „wnioski” zaskarżonej decyzji

- 70 Należy najpierw podnieść, że art. 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym „środki podjęte przez [Republikę Francuską] na rzecz Crédit mutuel tytułem przyjmowania wkładów oszczędnościowych i prowadzenia rachunków oszczędnościowych w ramach mechanizmu »Livret bleu« zawierają pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem”, nie wskazuje wyraźnie, jakie środki państwowe dotyczące systemu Livret bleu są uznawane na mocy tej decyzji za przyznające pomoc Crédit mutuel.

- 71 Teza Komisji, zgodnie z którą art. 2 ust. 2 sentencji zaskarżonej decyzji wskazuje jasno, że tylko prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych zachowała ten skutek, nie może być utrzymana.

- 72 Jest oczywiste, że przepis ten, zobowiązujący Republikę Francuską do zmiany stopy procentowej rezerw wkładów oszczędnościowych Livret bleu wypłacanych przez CDC w celu usunięcia w przyszłości wszelkiej pomocy przekraczającej koszty zarządzania i przyjmowania wkładów oszczędnościowych, odnosi się tylko do prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Nie wskazuje on jednak pomocy, lecz środki, jakie Republika Francuska jest zobowiązana podjąć w przyszłości w celu uniknięcia wypłacania pomocy w formie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Bezsporne jest, że centralizacja rezerw wkładów oszczędnościowych Livret bleu w ramach CDC została dokonana w 1999 r. i że od tego momentu prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jest jedynym dochodem osiąganym przez Crédit mutuel z zarządzania Livret bleu. Stąd ten punkt sentencji nie pozwala na żaden wniosek odnośnie do definicji pomocy, której niezgodność ze wspólnym rynkiem została stwierdzona w art. 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji za lata poprzedzające zupełną centralizację.
- 73 Z powyższego wynika, że określenie pomocy w sentencji zaskarżonej decyzji nie jest wystarczające, aby umożliwić zainteresowanym i Sądowi dowiedzenie się, który środek lub środki zostały uznane w niniejszej sprawie za stanowiące pomoc państwa.
- 74 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem rozstrzygnięcie aktu jest nierozdzielnie związane z jego uzasadnieniem, tak że w razie potrzeby powinien być on interpretowany z uwzględnieniem powodów jego wydania (wyrok Trybunału z dnia 15 maja 1997 r. w sprawie C-355/95 P TWD przeciwko Komisji, Rec. str. I-2549, pkt 21; wyroki Sądu: z dnia 22 października 1997 r. w sprawach połączonych T-213/95 i T-18/96 SCK i FNK przeciwko Komisji, Rec. str. II-1739, pkt 104; z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-136/94 Eurofer przeciwko Komisji, Rec. str. II-263, pkt 171 oraz w sprawie Alzetta i in. przeciwko Komisji, pkt 65 powyżej, pkt 163).
- 75 W tym względzie, w punkcie VI zaskarżonej decyzji, zatytułowanym „Wnioski”, Komisja stwierdza w motywie 202: „przyznanie Crédit mutuel prawa dystrybucji Livret bleu zawiera pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 [WE]”. Motyw 203 przywołany przez Komisję (cytowany powyżej w pkt 25) odnosi się do „przyznanych kompensacji” oraz do „spornych środków” przed stwierdzeniem, że „część zasobów państwowych przyznana Crédit mutuel, która przekracza [koszty netto prowadzenia i przyjmowania wkładów oszczędnościowych] na Livret bleu, biorąc pod uwagę zwykły margines rentowności, stanowi [...] pomoc państwa”.

- 76 Z uwagi na to, że motyw 202 nie zawiera żadnego doprecyzowania w porównaniu z sentencją, a motyw 203 nie określa wyraźnie zarzucanych środków, należy zbadać, czy przeprowadzona w zaskarżonej decyzji analiza warunków, które powinny być spełnione, aby interwencja państwowa mogła być uznana za pomoc, zezwała na dokładne określenie środków uznawanych za przyznające pomoc Crédit-mutuel.

— Analiza pojęcia pomocy państwa

- 77 Na mocy art. 87 ust. 1 WE muszą być spełnione w tym względzie cztery przesłanki. Po pierwsze, musi mieć miejsce interwencja państwa lub interwencja przy użyciu zasobów państwowych. Po drugie, ta interwencja musi wywierać wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, musi ona przyznawać korzyść jej beneficjentowi. Po czwarte, musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (wyrok Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, Rec. str. I-7747, pkt 75).
- 78 Komisja przystąpiła do zbadania tych przesłanek w pkt V.1–V.4 (motywy 76–181) zaskarżonej decyzji. Jednakże w swojej analizie nie stosowała się do kolejności, w jakiej zostały one przywołane powyżej. W istocie na samym początku zajęła się, w pkt V.1, „zakłóceniem konkurencji i jego skutkami dla wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi”, a potem zbadała, w pkt V.2, „kwalifikację zasobów państwowych”. Przeszła następnie do pkt V.3, zatytułowanego „Przewaga konkurencyjna”, i, na koniec, w pkt V.4 przedstawiła „ocenę wysokości pomocy państwa”. Jak będzie to wynikało z analizy treści tych różnych punktów, taka kolejność stanowi przyczynę pewnych problemów ze zrozumieniem, które znalazły się w zaskarżonej decyzji. Stąd należy zbadać, w kolejności wybranej przez Komisję, czy rozwinięcie, które zawierają te cztery punkty, pozwala na określenie środków leżących u podstaw zarzucanej pomocy.

— Analiza zakłócenia konkurencji i jego skutków dla wymiany handlowej

- 79 Komisja rozpoczęła od analizy, w motywach 76–92 zaskarżonej decyzji, drugiej i czwartej przesłanki wymienionej w pkt 77 niniejszego wyroku. Analiza dzieli się na trzy etapy, z których pierwszy stanowi szczegółowe badanie „skutków pomocy dla wymiany handlowej od 1975 r.”, drugi — prezentację „zakończenia liberalizacji sektora bankowego w Unii Europejskiej od końca lat siedemdziesiątych i umocnienia konkurencji”, a trzeci — przypomnienie „pozycji Crédit mutuel na francuskim rynku bankowym”.
- 80 W odniesieniu do, po pierwsze, analizy skutków dla wymiany handlowej od 1975 r. (motywy 76–84 zaskarżonej decyzji), należy stwierdzić, że ta część zaskarżonej decyzji stworzyła wrażenie, iż Komisja uznała, że środki wprowadzone w 1975 r. zawierały pomoc dla Crédit mutuel, nie precyzując jednakże, jakie środki zostały wzięte pod uwagę w tym względzie. Fakt, iż Komisja podkreślała w trakcie postępowania przed Sądem, że pomoc stanowi prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych wprowadzona w 1991 r., może tylko zwiększać niejasność w tym zakresie.
- 81 Wyjaśnienia dotyczące tych zabiegów, przedstawiane przez Komisję podczas rozprawy w odpowiedzi na pytania Sądu, nie mogą zatrzeć wrażenia, że Komisja mogła uznawać, że sporna pomoc wynika, co najmniej w części, ze środków przyjętych w 1975 r.
- 82 Przede wszystkim stwierdzenie, że badanie skutków dla wymiany handlowej poprzedziło badanie zasobów państwowych powoduje pojawienie się problemu w kwestii metody użytej przez Komisję w tym przypadku. Zapewne kryterium zdolności środka do wywarcia wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi wytycza granicę pomiędzy zakresem kontroli pomocy przez Komisję oraz zakresem zarezerwowanym na samodzielne działania państw członkowskich,

a Komisja nie ma kompetencji w zakresie interweniowania odnośnie do środka państwowego, jeśli wspomniana przesłanka nie została spełniona. Stosowne jest zatem, zwłaszcza w ramach procedury badania mechanizmu o charakterze kompleksowym, złożonego z różnych środków państwowych, takich jak Livret bleu, aby Komisja badała prowizorycznie, w momencie wszczęcia procedury i przed rozpoczęciem analizy poszczególnych środków, czy ten mechanizm w całości może wpływać na wymianę handlową. W każdym razie w ostatecznej decyzji Komisji tę prowizoryczną ocenę należy zastąpić definitywną oceną potencjalnych skutków działania środków ostatecznie uznanych za pomoc na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi. Tak jest tym bardziej w przypadku, gdy ostateczna decyzja uznaje za pomoc tylko część środków objętych procedurą badania, co, według Komisji, ma właśnie miejsce w niniejszym przypadku. Argument podniesiony przez Komisję nie może zatem usunąć niejasności powstałej w odniesieniu do uznania środków przyjętych w 1975 r. za pomoc, z faktu tego, że badanie skutków Livret bleu dla wymiany handlowej w 1975 r. zostało zawarte w zaskarżonej decyzji.

83 Następnie, obowiązek udzielenia odpowiedzi składającym skargę do Komisji nie może jej zmuszać do podjętych przez nią kroków. O ile prawdą jest, że skargi, które zostały złożone do Komisji, dotyczyły środków przyjętych w 1975 r. i stąd Komisja zobowiązana była do ich zbadania, nic nie zobowiązywało jej do stwierdzenia, że te środki mogły wpływać na wymianę handlową, jeśli uznała, że nie mogą być uznane za pomoc z innych przyczyn.

84 Na koniec, odnośnie do konsekwencji, jakie mogą być wyciągnięte z wyroku w sprawie Alzetta i in. przeciwko Komisji (pkt 65 powyżej), Komisja słusznie podnosi, że w celu określenia, czy pomoc przyznana w ramach systemu pomocy należy uznać za pomoc istniejącą lub nową, jest ona zobowiązana zbadać, czy w momencie tworzenia systemu dany rynek był otwarty na konkurencję, czy też nie. To tłumaczenie potwierdza wrażenie, że według zaskarżonej decyzji system badanej pomocy został stworzony w 1975 r.

85 Po drugie, badanie konsekwencji liberalizacji sektora bankowego w motywach 85–89 zaskarżonej decyzji prowadzi do stwierdzenia, że „wpływ na wymianę handlową pomocy przyznanej na działalność bankową stał się bardzo wrażliwy” od 1990 r.

Chociaż prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych nie została wymieniona w motywach 85–89 zaskarżonej decyzji, to mogą być one rozumiane jako mające na celu wskazanie, że ten środek mógł znacząco wpływać na wymianę handlową. Ta analiza nie zawiera żadnego wyjaśnienia odnośnie do tego, czy obok prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych inne środki były brane pod uwagę jako stanowiące sporną pomoc.

- 86 Po trzecie, wyjaśnienia zawarte w motywach 90 i 91 zaskarżonej decyzji, dotyczące pozycji Crédit mutuel na francuskim rynku bankowym, z jednej strony mają na celu odrzucenie argumentu, że ograniczona właściwość terytorialna lokalnych oddziałów Crédit mutuel wyłącza jakikolwiek wpływ pomocy na wymianę handlową oraz, z drugiej strony, zawierają kilka związanych rozważań odnośnie do zakłócenia konkurencji. Komisja stwierdza w szczególności:

„Crédit mutuel jest rentownym przedsiębiorstwem [...]. Ewentualna nadmierna kompensacja nad kosztami netto przyjmowania i zarządzania zadaniami leżącymi w ogólnym interesie gospodarczym pozwoliła mu na zwiększenie zysków i zgromadzenie własnego dodatkowego kapitału. Ograniczenie związane z wypłacalnością [...] wynikające z europejskich przepisów bankowych wprowadza zobowiązanie, które ogranicza zdolności wzrostu instytucji kredytowych. Jakakolwiek pomoc operacyjna, o ile wzmacnia ona własne fundusze, stanowi znaczącą dźwignię w przezwyciężeniu tych ograniczeń. Z powodu tych mechanizmów ograniczenia związanego z wypłacalnością, łatwiej jest przekonać się, że zakłócenie konkurencji ma miejsce w przypadku pomocy na rzecz instytucji kredytowych. O ile bezpośrednim lub pośrednim skutkiem pomocy jest zwiększenie własnych funduszy, to zakłócenie konkurencji może być odzwierciedlone we wzroście działań bankowych”.

- 87 W motywach 90 i 91 zaskarżonej decyzji Komisja nie wypowiada się zatem w sposób definitywny na temat istnienia zakłócenia konkurencji w niniejszym przypadku, ale ogranicza się do dostarczenia kilku szczegółów dotyczących kryteriów oceny, które Komisja ma zamiar zastosować. Ten fragment nie pozwala na określenie, czy, obok prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, inne środki mogły mieć udział, według zaskarżonej decyzji, w nadmiernej kompensacji kosztów przyjmowania i zarządzania, we wzroście własnych funduszy oraz, stąd, w zakłóceniu konkurencji.

88 Na koniec, we wniosku z tych rozważań, zawartym w motywie 92 zaskarżonej decyzji (cytowanym powyżej w pkt 17), użyto szczególnie nieprecyzyjnych wyrażen w odniesieniu do określenia pomocy, odnosząc się do „potencjalnej pomocy przyznanej Crédit mutuel”, która ma charakter „pomocy operacyjnej”, i stwierdzając, że „potencjalna pomoc była nową pomocą od jej wprowadzenia w 1975 r.” Prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych znów nie została wymieniona w tym wniosku.

89 O ile prawdą jest, że motyw 92 zaskarżonej decyzji uznaje za „potencjalną” pomoc, której skutki są oceniane, należy zwrócić uwagę, że taką kwalifikację usunięto w motywie 130 zaskarżonej decyzji dotyczącym zagadnienia „analizy prawnej charakteru pomocy wywodzącej się z Livret bleu”. Komisja utrzymuje jednak, że dotyczyło to „nowej pomocy od końca 1975 r.” Komisja stwierdza następnie oczywiście, że wysokość tej pomocy nie może być obliczona za okres przed rokiem 1991. Nie oznacza to jednak, że według zaskarżonej decyzji nie było żadnej pomocy przed 1991 r. Użyte wyrażenia wskazują raczej, że Komisja mogła uznać, iż już przed rokiem 1991 istniały środki mogące stanowić pomoc, ale zrezygnowała z obliczenia ich wysokości.

90 Wyjaśniając podczas rozprawy zniknięcie przymiotnika „potencjalny” w motywie 130 zaskarżonej decyzji próbą zwięzłego redagowania oraz względami „zwykłej rutyny”, Komisja przyznaje tylko, że redakcja zaskarżonej decyzji przedstawia pewne słabości, ale nie usuwa wątpliwości dotyczących treści tej decyzji, które z tego wynikają.

91 Z powyższego wynika, że analiza w zaskarżonej decyzji zakłócenia konkurencji oraz jego skutków dla wymiany handlowej nie pozwala na jasne określenie, jakie środki wynikające z mechanizmu Livret bleu są uznane w zaskarżonej decyzji za wywierające wpływ na wymianę handlową i tworzące zakłócenie konkurencji.

— Analiza zasobów państwowych

92 Po drugie, Komisja zbadała, w motywach 93–99 zaskarżonej decyzji, zagadnienie zasobów państwowych, za pomocą których sporna pomoc została, jej zdaniem, przyznana. Należy stwierdzić, że rozumowanie przyjęte w zaskarżonej decyzji nie jest w tym względzie ani jasne, ani wyczerpujące.

93 W motywie 94 zaskarżonej decyzji Komisja ogłasza następujący plan:

„[Komisja] zbada [...], jakie są zasoby państwowe, z których mógł korzystać Crédit mutuel: 1) korzyści podatkowe przyznane oszczędzającym; 2) prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych [...]; 3) zyski osiągnięte z [innych UIO]; 4) korzyści i ewentualne pośrednie koszty osiągnięte z systemu Livret bleu”.

94 Odnośnie do, po pierwsze, zwolnienia podatkowego, zaskarżona decyzja wskazuje, że system powoduje wykorzystanie zasobów państwowych oraz przyjęcie systemu korzystniejszego dla oszczędzającego w porównaniu ze zwykłą sytuacją, powodując koszty dla skarbu państwa. Następnie w motywie 96 zaskarżona decyzja stanowi:

„Wydaje się, że z tej pomocy korzystali bezpośrednio konsumenci indywidualni, a nie bank, nie można zatem uznać, że Crédit mutuel jest bezpośrednim beneficjentem pomocy podatkowej. Jednakże ta pomoc podatkowa o charakterze socjalnym jest związana z produktem dystrybuowanym przez jeden podmiot — Crédit mutuel. Pomoc nie spełnia zatem przesłanki zgodności ze wspólnym rynkiem ustanowionej w art. 87 ust. 2 lit. a) [WE], który przewiduje, że pomoc jest przyznana »bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów«”.

- 95 Powyższa analiza nie pozwala na jasne określenie, czy Komisja uznała, że zwolnienie podatkowe może stanowić przeniesienie zasobów państwowych na rzecz Crédit mutuel. Takiej interpretacji zaskarżonej decyzji nie można jednak wykluczyć, ponieważ dla stwierdzenia istnienia interwencji przy użyciu zasobów państwowych na korzyść danego przedsiębiorstwa nie jest konieczne, aby przedsiębiorstwo to było beneficjentem bezpośrednim. Z art. 87 ust. 2 lit. a) WE wynika bowiem, że pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom może być objęta zakresem stosowania art. 87 ust. 1 WE. Tak samo, fakt, że państwo członkowskie rezygnuje z wpływów podatkowych, może pociągać za sobą pośrednie przeniesienie zasobów państwowych, które może zostać uznane za pomoc na korzyść podmiotów gospodarczych innych niż te, którym korzyść podatkowa została bezpośrednio przyznana (wyrok Trybunału z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-156/98 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-6857, pkt 24–28).
- 96 Stąd zaskarżona decyzja jest dwuznaczna w zakresie kwalifikacji zwolnienia podatkowego w świetle kryterium zasobów państwowych.
- 97 Po drugie, Komisja bada „zadanie leżące w interesie publicznym powierzone Crédit mutuel” i przedstawia w motywie 98 zaskarżonej decyzji:

„Crédit mutuel zostało powierzone zadanie polegające na dystrybucji Livret bleu i związane ze szczególnymi uprawnieniami oraz obowiązkami. Uprawnienia prowadzą się do prawa wyłącznej dystrybucji Livret bleu i pobierania prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych [...]. Obowiązki dotyczą wykorzystania środków zebranych przy pomocy Livret bleu. Obowiązki te ewoluowały z biegiem czasu [...]. Dziś całość rezerw wkładów oszczędnościowych jest scentralizowana w CDC. CDC wypłaca Crédit mutuel, wyłącznie tytułem scentralizowanych rezerw wkładów oszczędnościowych, wynagrodzenie odpowiadające stopie oprocentowania brutto ustalonej przez władze publiczne, udzielonej oszczędzającym, jak również prowizję za pośrednictwo w wysokości 1,3%. Należy odnotować, że prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych powinna być uznana za zasoby państwowe z uwagi na fakt, iż CDC jest przedsiębiorstwem publicznym korzystającym ze środków publicznych w celu wykonywania zadania leżącego w interesie ogólnym. Odsetki są przekazywane oszczędzającym, stąd

jedynie ta prowizja przynosi zysk Crédit mutuel. Ta prowizja stanowi integralną część zadania służby publicznej powierzonego Crédit mutuel i jest zatem przypisana państwu”.

- 98 Prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jest zatem wyraźnie zaliczona do zasobów państwowych.
- 99 Po trzecie, odnośnie do przychodów z innych IIO, Komisja oświadcza w motywie 99 zaskarżonej decyzji:

„W oparciu o otrzymane informacje, połączenie obowiązkowego charakteru tych inwestycji oraz faktu, że warunki oprocentowania były reglamentowane przez państwo, a nie swobodnie określone przez rynek, potwierdza, że należy uznać, że inne IIO stanowią integralną część systemu Livret bleu. Dalej zostanie wykazane, że te reglamentowane warunki umożliwiły Crédit mutuel osiągnięcie znaczących zysków na tych rezerwach wkładów oszczędnościowych. Definicja [tych IIO] została zmieniona zarządzeniem z dnia 27 września 1991 r.: inwestycje stanowią odąd wyłącznie pożyczki na finansowanie mieszkań socjalnych i alokacje na konto w CDC [...]. Jednak zmiany te dokonywały się bardzo powoli w ciągu lat dziewięćdziesiątych, i jedynie nowo zebrane fundusze były od razu w całości alokowane na te nowe inwestycje, począwszy od roku 1991”.

- 100 Z cytowanych fragmentów wynika, że Komisja nie uznaje wyraźnie zysków z innych IIO za zasoby państwowe. Jednak nie można wykluczyć również takiej kwalifikacji. W istocie znaczenie, w niniejszym kontekście, twierdzenia, że „inne IIO stanowią integralną część systemu Livret bleu” nie jest jasne, biorąc pod uwagę fakt, że podobne twierdzenie było dokonane w motywie 98 zaskarżonej decyzji, aby usprawiedliwić twierdzenie, że prowizja za przyjmowanie wkładów została przypisana państwu (zob. pkt 98 powyżej).

101 Stąd w zaskarżonej decyzji rezultat badania kwestii, czy przychody osiągane przez Crédit mutuel z zarządzania innymi IIO stanowią przeniesienie zasobów państwowych, jest również niejasny.

102 Po czwarte, odnośnie do analizy potencjalnych zysków i kosztów pośrednio związanych z systemem Livret bleu, o których mowa w motywie 94 zaskarżonej decyzji, należy uznać, że nie została ona przeprowadzona w tej części decyzji. Zamiast tego rozważania dotyczące zysków i kosztów pośrednich mechanizmu Livret bleu są zawarte, z jednej strony, w części poświęconej ocenie wysokości pomocy państwa, w szczególności w motywach 119–127, w których Komisja bada ewentualne „efekty przyciągania klientów” Livret bleu, oraz, z drugiej strony, w części poświęconej zgodności pomocy z traktatem, w szczególności w motywach 190–194 dotyczących zagadnienia, czy Crédit mutuel był zobowiązany do utrzymania stanowisk obsługi klienta na obszarach wiejskich. Nie została jednakże dokonana żadna ocena ewentualnych pośrednich korzyści odnośnie do warunku zasobów państwowych.

103 Podsumowując należy uznać, że o ile analiza zagadnienia zasobów państwowych w zaskarżonej decyzji jest jasna w zakresie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, o tyle jest ona niejasna w zakresie kwalifikacji zwolnienia podatkowego oraz produktów innych IIO oraz niekompletna w zakresie innych korzyści, których badanie było przewidziane przez Komisję.

— Analiza przewagi konkurencyjnej

104 Punkt V.3 zaskarżonej decyzji, zatytułowany „Przewaga konkurencyjna”, zawiera jedynie motyw 100, cytowany powyżej w pkt 18.

- 105 Ten punkt zaskarżonej decyzji ogranicza się do przedstawienia kryterium, które Komisja zamierza zastosować do określenia, czy w niniejszym przypadku można stwierdzić istnienie przewagi konkurencyjnej, a stąd, czy trzecia i czwarta przesłanka zawarta w art. 87 ust. 1 WE, przedstawione powyżej w pkt 77, zostały spełnione. Należy podkreślić, że to kryterium jest zdefiniowane w motywie 100 zaskarżonej decyzji wyłącznie w związku z prowizją za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych i nie wspomina żadnych innych środków stanowiących część mechanizmu Livret bleu.
- 106 Analiza tych dwóch przesłanek, dotyczących z jednej strony korzyści udzielonej beneficjentowi oraz, z drugiej strony, tego, czy badany środek zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji, jest zawarta również w punkcie V.4 zaskarżonej decyzji, zatytułowanym „Ocena wysokości pomocy państwa”, obejmującym motywy 101–181. Rozważania te są niejasne w odniesieniu do kwestii, czy wypłacenie prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jest jedynym środkiem brany pod uwagę, jaki został uznany za przynajmniej Crédit mutuel przewagę konkurencyjną lub, czy inne środki przyjęte w ramach systemu Livret bleu również odgrywały pewną rolę.
- 107 Komisja określa na początku „warunki uwzględnienia całości dochodów i wydatków związanych z rezerwami wkładów oszczędnościowych Livret bleu” i precyzuje, odnośnie do tego, w motywie 103 zaskarżonej decyzji:

„Mechanizm finansowy Crédit mutuel związany z Livret bleu musi być oceniany z punktu widzenia całej logiki systemu oszczędzania, co oznacza, że należy wziąć pod uwagę całość kosztów i zysków wynikających z systemu, w szczególności zyski osiągnięte bezpośrednio z wykorzystania rezerw zebranych dzięki zadaniu dystrybucji tego produktu oszczędnościowego zwolnionego z podatków”.

- 108 Powyższy fragment stwarza wrażenie, że zwolnienie z opodatkowania Livret bleu było brane pod uwagę dla określenia, czy ten mechanizm przyznawał korzyść na rzecz Crédit mutuel.

- 109 Wrażenie, że zwolnienie z opodatkowania zostało wzięte pod uwagę, jest potwierdzone w motywie 108, zgodnie z którym „depozyty Livret bleu pozwoliły Crédit Mutuel postarać się o środki na warunkach korzystniejszych niż w przypadku prostego refinansowania na rynkach finansowych”. Ponadto w motywie 111 Komisja podnosi, że „koszty zasobów” pochodzących z Livret bleu są „inne niż zwykłe koszty rynkowe”. Motyw 117 wspomina „wyjątkowy charakter tego sposobu gromadzenia środków”. Podobnie, motyw 175 usprawiedliwia wzięcie pod uwagę wolnych środków, gdyż są one „oparte na szczególnych środkach, depozytach zebranych dzięki monopolowi na dystrybucję Livret bleu”. W tym samym motywie podkreśla się również, że „w konkurencyjnych warunkach rynkowych możliwe jest, że Crédit mutuel nie byłby w stanie uzyskać takich środków po tych samych kosztach”.
- 110 Cytowane fragmenty są niejasne w odniesieniu do określenia środka lub środków leżących u podstaw przewagi konkurencyjnej przypisywanej Crédit mutuel.
- 111 Tłumaczenie Komisji, według której należy rozróżnić z jednej strony pojęcie „przewagi konkurencyjnej wynikającej z nadmiernej kompensacji kosztów spowodowanych wykonaniem zadania leżącego w ogólnym interesie gospodarczym” oraz z drugiej strony pojęcie „korzyści gospodarczych” uwzględnianych w ramach globalnego bilansu Livret bleu mającego na celu zbadanie wystąpienia nadmiernej kompensacji, nie zawiera koniecznych wyjaśnień.
- 112 Z pewnością kilka fragmentów zaskarżonej decyzji, w których pojawia się zagadnienie korzyści, w szczególności motywy 106, 107, 180 i 198, mogą być rozumiane jako odnoszące się do korzyści gospodarczej uwzględnianej w ramach globalnego bilansu. Z drugiej strony, wskazując w kilku miejscach, w szczególności w motywach 108, 111 i 175, że Crédit mutuel otrzymał środki w warunkach korzystniejszych niż warunki rynkowe, zaskarżona decyzja czyni aluzję do przewagi konkurencyjnej wynikającej z systemu Livret bleu a nie jedynie do korzyści gospodarczej branej pod uwagę w ramach globalnego bilansu tego systemu.

- 113 Komisja podczas rozprawy przyznała w tym względzie, że nie wyciągnęła konsekwencji prawnych z innych elementów niż prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Jednakże, zakładając, że ta teza jest prawdziwa, fakt wspomniany w wielu miejscach zaskarżonej decyzji o „korzyściach”, które na koniec nie są brane pod uwagę w celu wskazania pomocy, chyba że jest to wyraźnie wspomniane, wprowadza w błąd, czyniący zrozumienie zaskarżonej decyzji w tym punkcie jeszcze trudniejszym.
- 114 Ponadto teza, zgodnie z którą tylko prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych została pod uwagę, nie jest bynajmniej zgodna z przeprowadzoną w motywach 119–127 zaskarżonej decyzji analizą „efektu przyciągania klientów” związanego z systemem Livret bleu i podnoszoną przez składających skargę do Komisji. Według nich, wyłączne prawo do dystrybucji produktu oszczędnościowego, atrakcyjnego z uwagi na zwolnienie podatkowe, może pozwolić Crédit mutuel na przyciągnięcie do siebie i utrzymanie klientów, którym się jest potem w stanie zaproponować inne produkty i usługi bankowe. Komisja stwierdza w motywach 126 i 127 zaskarżonej decyzji, że nie opierała się na tym skutku w ramach zaskarżonej decyzji, gdyż dokładna ocena wpływu finansowego przedstawionych okoliczności nie była możliwa. Ten „efekt przyciągania klientów” Livret bleu nie ma żadnego związku z wypłacaniem prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, lecz jest wyłącznie związany z prawem do dystrybucji produktu oszczędnościowego zwolnionego z podatków. Analiza tych skutków ma zatem udział w tworzeniu wrażenia, że wyłączne prawo do dystrybucji oraz zwolnienie podatkowe zaliczają się do środków stanowiących pomoc stwierdzoną w zaskarżonej decyzji. Z pewnością Komisja była zobowiązana odpowiedzieć na argumenty przedstawione w tym zakresie przez składających do niej skargę i w związku z tym nieuchronnie musiała zająć stanowisko w przedmiocie innych środków niż prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Jednakże w celu uniknięcia sytuacji, w której zaskarżona decyzja zostałaby zrozumiana w ten sposób, że uznaje się w niej wspomniane środki za mające udział w przyznaniu zarzucanej pomocy, Komisja tym bardziej powinna była wskazać jasno, że tylko prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych była uznana za przyznającą pomoc, jeśli rzeczywiście takie było jej stanowisko.
- 115 Wrażenie, że prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych nie była jedynym środkiem brany pod uwagę przy rozpatrywaniu pomocy przyznanej Crédit mutuel, jest wzmocnione oszacowaniem kwoty pomocy, przedstawionym w pkt V.4 zaskarżonej decyzji. Przydatne jest w tym względzie uzupełnienie tabeli

rachunku zysków i strat Livret bleu, cytowanej w pkt 21 powyżej, danymi dotyczącymi prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, dostarczonymi przez strony w odpowiedzi na pytania Sądu:

Rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Ogółem
Prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych	10	60	110	240	390	490	540	780	2 620
Zcentralizowane rezerwy wkładów oszczędnościowych	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	- 399
[Inne] IIO	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	2 592
Wolne środki	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	- 1 119
Pomoc niezamieniona na kapitał	1 096	505	301	- 471	- 135	- 87	- 156	20	1 074

116 Tabela ta potwierdza tezę skarżącej, według której kwota pomocy ustalona w zaskarżonej decyzji tłumaczy się głównie wzięciem pod uwagę zysków osiągniętych przez Crédit mutuel w latach 1991–1993, a więc w okresie, w którym prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych jeszcze nie miała znaczącego udziału w rezultatach zarządzania Livret bleu, podczas gdy zyski z systemu Livret bleu pochodziły głównie z przychodów osiągniętych przez inne IIO.

117 Dysproporcja pomiędzy wysokością pomocy przypadającą na te lata a wysokością prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, wypłaconą podczas tego samego okresu, jest uderzająca i na pierwszy rzut oka trudno określić, czy pomoc wynika rzeczywiście jedynie z wypłacania tej prowizji bez wzięcia pod uwagę

jakiegokolwiek ze środków wcześniej przyjętych w ramach Livret bleu. W tych okolicznościach analiza przewagi konkurencyjnej wynikającej z zaskarżonej decyzji, nie pozwala na potwierdzenie tezy Komisji, według której jedynie prowizja za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych została uznana za pomoc.

- 118 W konsekwencji, przyjąwszy, że Komisja nie wyraziła jasno w zaskarżonej decyzji swojego stanowiska w przedmiocie określenia środków przyznających sporną pomoc Crédit mutuel, Sąd nie jest w stanie wykonać kontroli sądowej w kwestii oceny systemu Livret bleu przeprowadzonej w zaskarżonej decyzji.
- 119 Wreszcie rozumowanie Komisji zawarte w zaskarżonej decyzji nie pozwala na wykluczenie możliwości wskazywanej przez skarżącą, że zaskarżona decyzja zasadniczo dotyczy dwóch potencjalnych przypadków pomocy, przyznanej odpowiednio w 1975 r. oraz w 1991 r., bez jasnego ich rozróżnienia w przedstawionej analizie.
- 120 Należy dodać, że Komisja nie mogła wziąć pod uwagę w swojej analizie, wyjaśnień Trybunału w przedmiocie zasobów państwowych przeznaczonych na kompensację wydatków związanych z wykonaniem zadania leżącego w ogólnym interesie publicznym, przedstawionych po wydaniu zaskarżonej decyzji, w szczególności w wyroku w sprawie Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, powyżej pkt 77. O ile pewne słabości rozumowania przyjętego w zaskarżonej decyzji można tłumaczyć faktem, że Komisja nie mogła jeszcze skorzystać, w momencie wydawania zaskarżonej decyzji, z ustaleń wynikających z tego orzecznictwa, tym niemniej z uwagi na złożoność niniejszej sprawy konieczne było, aby rozumowanie Komisji przedstawione zostało ze szczególną jasnością w odniesieniu do wskazania i oceny środków, za pomocą których sporna pomoc została przyznana na rzecz Crédit mutuel.
- 121 Z powyższej analizy wynika, że całościowe rozumowanie zawarte w zaskarżonej decyzji nie pozwala na określenie, czy do środków przyznających Crédit mutuel sporną pomoc Komisja zaliczyła — oprócz prowizji za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych — także zwolnienie podatkowe, prawo do wyłącznej dystrybucji oraz warunki wynagradzania innych IIO, czy też sytuacja nie miała miejsca.

- 122 Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja nie jest wystarczająco uzasadniona w części dotyczącej wskazania środków uznanych za pomoc.
- 123 Z pewnością Komisja wskazała w trakcie niniejszego postępowania, że według zaskarżonej decyzji tylko przewidziano za przyjmowanie wkładów oszczędnościowych leży u podstaw spornej pomocy. Należy jednakże uznać, że to rozumowanie, rozwinięte przez pełnomocników Komisji przed Sądem, nie jest zawarte w zaskarżonej decyzji; a nawet przeczy mu wiele fragmentów motywów tej decyzji przeanalizowanych powyżej.
- 124 Jak Trybunał orzekł w swoim wyroku z dnia 15 czerwca 1994 r. w sprawie Komisja przeciwko BASF i in. (C-137/92 P, Rec. str. I-2555, pkt 66–68), sentencja i motywy decyzji, która musi być obowiązkowo uzasadniona na podstawie art. 253 WE, stanowią nierozdzielny całość, co oznacza, że jedynie kolegium komisarzy może, na podstawie zasady kolegialności, przyjmować jednocześnie jedno i drugie, a każda zmiana w motywach decyzji wychodząca poza zwykłą korektę ortograficzną lub gramatyczną należy do wyłącznej kompetencji tego kolegium.
- 125 Rozważania te, oparte o zasadę kolegialności, są także właściwe odnośnie do zaskarżonej decyzji w niniejszym przypadku, która również powinna być uzasadniona na podstawie art. 253 WE i poprzez którą członkowie Komisji wykonywali szczególne uprawnienia w zakresie rozstrzygnięcia w kwestii zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem, nadane im na mocy art. 88 WE.
- 126 Z powyższego wynika, że argumentacja przedstawiona przez pełnomocników Komisji przed Sądem nie może zaradzić niewystarczającemu uzasadnieniu zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 24 października 1996 r. w sprawach połączonych C-329/93, C-62/95 i C-63/95 Niemcy i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-5151, pkt 47 i 48 oraz wyrok Sądu z dnia 25 czerwca 1998 r. w sprawach połączonych T-371/94 i T-394/94 British Airways i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-2405, pkt 116–119).

- 127 Z powyższych rozważań wynika, że należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji, bez potrzeby oceny innych zarzutów podniesionych przez skarżącą.

W przedmiocie kosztów

- 128 Zgodnie z art. 87 ust. 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ pozwana przegrała sprawę, należy — zgodnie z żądaniem skarżącej — obciążyć ją kosztami postępowania, obok jej własnych kosztów oraz kosztami poniesionymi przez skarżącą.
- 129 Republika Francuska pokryje własne koszty postępowania, zgodnie z art. 87 ust. 4 zdanie pierwsze regulaminu.

Z powyższych względów,

SĄD (druga izba w składzie powiększonym),

orzeka, co następuje:

- 1) Stwierdza się nieważność decyzji Komisji 2003/216/WE z dnia 15 stycznia 2002 r. dotyczącej pomocy państwa udzielonej przez Republikę Francuską na rzecz Crédit mutuel.**

2) Komisja pokrywa własne koszty postępowania oraz koszty przedstawione przez skarżącą.

3) Republika Francuska pokrywa własne koszty postępowania.

Pirrung

Tiili

Meij

Skouris

Forwood

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 18 stycznia 2005 r.

Sekretarz

Prezes

H. Jung

J. Pirrung

Spis treści

Okoliczności powstania sporu	II - 147
Crédit mutuel	II - 148
Livret bleu	II - 148
Postępowanie administracyjne	II - 151
Zaskarżona decyzja	II - 152
Przebieg postępowania i żądania stron	II - 158
Co do prawa	II - 159
Uwagi wstępne	II - 159
W przedmiocie uzasadnienia zaskarżonej decyzji dotyczącego wskazania pomocy ...	II - 160
Argumenty stron	II - 160
— W przedmiocie wskazania środka, za pomocą którego przyznano korzyść dla Crédit mutuel	II - 161
— W przedmiocie określenia zasobów państwowych	II - 166
— W przedmiocie uznania Livret bleu za nową pomoc w chwili wprowadzenia jej w życie w 1975 r.	II - 167
Ocena Sądu Pierwszej Instancji	II - 169
— Sentencja i „wnioski” zaskarżonej decyzji	II - 170
— Analiza pojęcia pomocy państwa	II - 172
— Analiza zakłócenia konkurencji i jego skutków dla wymiany handlowej.	II - 173
— Analiza zasobów państwowych	II - 177
— Analiza przewagi konkurencyjnej	II - 180
W przedmiocie kosztów	II - 187
	II - 189